

УДК 634.8:663.2+339.13

ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ – НЕВІД'ЄМНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

О.В.Короткова, здобувач

Миколаївський державний аграрний університет

За матеріалами АР Крим проведено аналіз динаміки собівартості й цін реалізації винограду. Виявлено наявні резерви й запропоновано рекомендації щодо здійснення ресурсозбереження у виноградарсько-виноробному підкомплексі регіону.

Вироблена у виноградарсько-виноробному підкомплексі України продукція (виноград, виготовлені з нього соки, вина, коньяки, шампанське) повинна бути конкурентоспроможною як на внутрішньому, та і на зовнішньому ринках. А це є практично неможливим без забезпечення зниження рівня собівартості продукції. Значення зменшення розмірів витрат на виробництво та реалізацію будь-якого виду продовольчих товарів, у тому числі і винограду (особливо – у свіжому виді) та вироблюваних з нього продуктів, в останні роки різко зросло, основними причинами чого є:

- зниження життєвого рівня українського населення, реальні доходи якого не дозволяють йому купувати свіжий виноград, соки, вина, коньяки, шампанське за занадто високими для нього цінами;
- зростання нееквівалентності обміну між сільським господарством – з одного боку і галузями промисловості, що постачають йому виробничі ресурси (паливо, техніку, обладнання, добрива та ін.), – з іншого. Постійно зростаючі ціни на споживані підприємствами ресурси викликають технічну і технологічну відсталість господарств, зменшення зацікавленості у належному розвитку виробництва, а у

підсумку – підвищення собівартості їх продукції вищими темпами, ніж ринкових цін;

- вступ України до СОТ, на ринках якої конкурентоспроможність української продукції може бути забезпечена насамперед за рахунок встановлення на неї низьких цін, тощо.

Проблема забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності продукції виноградарсько-виноробного підкомплексу, у тому числі – і необхідності зниження її затратності тим чи іншим чином розглядається в наукових працях А.М.Авідзби, А.М.Бузні, О.М.Гаркуші, В.С.Горбачова, І.Г.Матчиної, І.І. Червена, С.Г. Черемісіної та деяких інших авторів. Проте окремі її аспекти все ж залишаються не до кінця вивченими. Метою даної статті є дослідження рівня собівартості продукції вказаного підкомплексу (перш за все – винограду, що є сировиною для виготовлення винопродукції і водночас споживається у свіжому виді), виявлення існуючих тут недоліків і резервів та розробка конкретних пропозицій щодо зменшення його витратності.

В останні роки відбувається підвищення рівня собівартості виробленої продукції. На жаль, це стосується практично всіх її видів, у тому числі і винограду. У зв'язку із вказаними вище та деякими іншими причинами собівартість 1ц винограду, наприклад, в АР Крим тільки за 2000-2006рр. зросла в 4,64 раза (табл.)

Наведені дані свідчать, що середня реалізаційна ціна 1ц винограду в АР Крим за досліджений нами проміжок часу підвищилася у 4,02 раза, тобто у помітно меншій мірі. Наочне уявлення про характер змін у величинах собівартості і ціни реалізації 1ц винограду по господарствах аналізованого регіону можна одержати розглянувши рисунок 1. У результаті більш високих темпів подорожчання винограду (за собівартістю) розмір показника окупності витрат в 2006р проти 2000р зменшився на 13%.

Таблиця

Розміри собівартості і реалізаційних цін 1ц винограду та окупності витрат по сільгоспприємствах АР Крим

Показники	Роки							Індекс 2006р. до 2000р.
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Собівартість 1ц реалізованого винограду, грн	44,04	93,58	82,41	62,76	120,59	115,78	204,19	4,64
У % до попереднього року	-	212,5	88,1	76,2	192,1	96,0	176,4	-
Ціна 1ц винограду, грн	70,36	74,74	108,83	95,12	149,49	182,24	283,07	4,02
У % до попереднього року	-	106,2	145,6	87,4	157,2	121,9	155,3	-
Рівень окупності витрат*, грн	1,60	0,80	1,32	1,52	1,24	1,57	1,39	0,87
У % до попереднього року	-	50,0	165,0	115,2	81,2	126,6	88,5	-
Затрати праці на 1ц, люд.год.	8,6	18,4	16,6	10,3	16,4	11,7	19,8	-
Рівень рентабельності, %	79,5	3,8	24,5	67,3	27,3	59,7	38,6	-

*Відношення ціни до собівартості 1ц

Механізм формування і регулювання собівартості продукції має включати макроекономічні та мікроекономічні важелі ринкового впливу. Макроекономічними важелями, які регулюються державою, є формування цінової методології на продукцію, роботи і послуги у всіх галузях економіки, нормативно-правове регулювання соціально-трудових відносин, визначення механізму підтримки галузей з гіршими умовами виробництва й уповільненим оборотом капіталу. Мікроекономічними, які залежать від підприємця, слід вважати техніко-технологічні й організаційно-господарські характеристики виробництва [2].

Виробляти конкурентоспроможну як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках продукцію досліджуваного підкомплексу практично неможливо без застосування сучасних

технічних засобів та технологій, спрямованих на зниження ресурсоемності винограду та продуктів його переробки. Актуальність проблеми забезпечення ресурсозбереження в останні роки поступово зростає. Тому за кордоном широко застосовуються ресурсозберігаючі технології. Особливо це стосується до США, де сільськогосподарське виробництво не є таким високодотаційним, як в Європі.

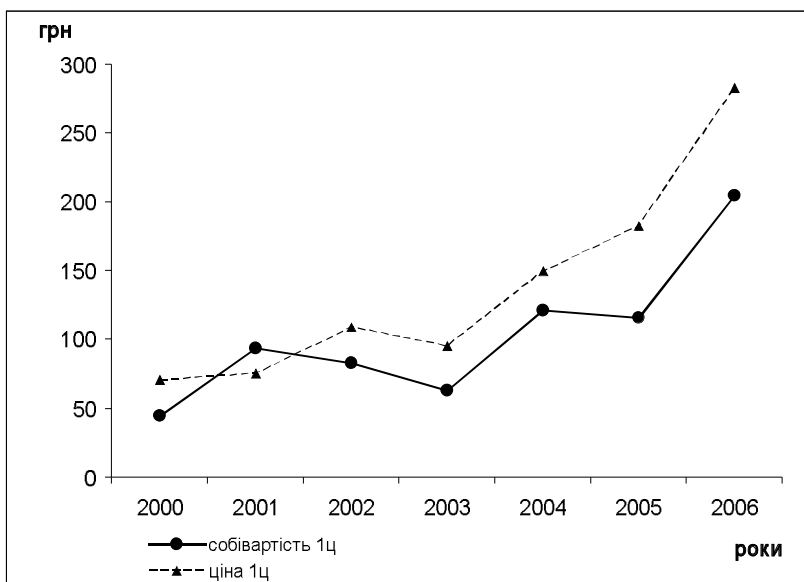

Рис.1. Динаміка собівартості та реалізаційної ціни 1ц винограду по сільгосп підприємствам АР Крим

Здешевленню виробництва вино, коньяків і шампанського певною мірою сприяє раціональна організація переробки відходів виноробства (вичавок та дріжджових осадів). На жаль, в останні роки у зв'язку з погіршенням матеріально-технічної бази винзаводів в Україні спостерігається різке зменшення обсягів переробки відходів у виноробстві. Причиною вказаного є і погіршення співвідношення між цінами на енергоносії, допоміжні матеріали, з одного боку, і готову продукцію, з ін-

шого, переробка відходів стала збитковою. Між тим, за даними Н.І. Разуваєва [5], на їх частку припадає до 20% маси винограду, що переробляється. У той же час у західних виноробних країнах з виноградних вичавок успішно виготовляють спирт - сирець (з якого виробляють міцні напої типу „граппа”, „ракія”, „марк” та ін.), натуральні фарбники (з вичавок червоних сортів), різноманітні препарати з широким спектром біологічної активності, винну кислоту. Відходи виноробства використовуються також і для кормових цілей, і в органічні добрива (після відповідного їх компостування).

До причин, що гальмують впровадження нових ресурсозберігаючих технологій як у виноградарство, так і у виноробство, належать, з одного боку, дуже високі ціни на техніку, обладнання, більшість матеріальних ресурсів, а з іншого – нестача у підприємств необхідних для цього коштів.

Пріоритетними напрями забезпечення фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів господарювання є: удосконалення механізму компенсації відсоткової ставки за залученими довгостроковими кредитами, спрямованими на модернізацію виробництва та впровадження енергоощадних технологій; розширення бюджетного фінансування пріоритетних галузей економіки; зниження податкових ставок для суб'єктів господарювання, які впроваджують ресурсощадні та екологічно безпечні технології; проведення державної політики, спрямованої на здешевлення кредитів комерційних банків; удосконалення інформаційного забезпечення вітчизняних та іноземних інвесторів [3].

Зниженню собівартості винограду і продуктів його переробки певною мірою сприяють і розміщення виноградників переважно в неукривних регіонах, і впровадження к стійких до морозів, хвороб та шкідників сортів винограду. Слід визнати, що в останні роки у Криму частіше, ніж раніше, повторюються несприятливі за погодними умовами роки і все більше поширення знаходять хвороби і шкідники виноградних кущів. Тому у складі виноградників доцільно збільшувати частку ампелографічних сортів з підвищеною стійкістю до морозів, хво-

роб і шкідників. При цьому найбільш у увагу треба приділяти тим з них, які відрізняються підвищеним вмістом цукру, належними рівнями кислотності і урожайності та порівняно високою дегустаційною оцінкою вироблюваної винопродукції. До них насамперед належать такі сорти, як Первенець Магарача, Подарунок Магарача, Антей магарацький, Ювілейний Магарача, Аврора Магарача, Данко, Цитронний Магарача, Рісус, одержані шляхом міжгибридного схрещування. Вони сполучають в собі стійкість американських видів і якість сортів В.Вініфера.

На думку деяких науковців [1], на частку вказаної групи сортів повинно припадати 25% всіх виноградних насаджень, тобто на кожні три гектари європейських виноградників має бути 1 гектар вказаних вище сортів. Таке співвідношення класичних і нових стійких сортів сприятиме підвищенню екологічності та стійкості виноградників до стресорів біотичного і абіотичного характеру, зниженню пестицидного пресингу, що є особливо важливим для курортних зон АР Крим.

В Україні вже в найближчі роки доцільно здійснити поступовий перехід до достатньо жорсткої протизатратної політики господарювання. Однією з важливих складових останньої є нарощування потужностей діючих підприємств та покращення наявних при обмежених інвестиційних можливостях. Реалізація можливостей інтенсифікації вже існуючих виробництв дозволить значно скоротити витрати матеріально-технічних, трудових і фінансових ресурсів на задоволення не тільки сучасних, а й майбутніх потреб суспільства.

На жаль, більшість підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу ще неготові до вирішення значної частини технічних та технологічних питань, пов'язаних із запровадженням нових енергозберігаючих технологій, а також з оптимізацією (за критерієм мінімуму) існуючих енергозатрат. Однією з причин цього є відсутність науково обґрунтованих норм витрат ресурсів в розрахунку на одиницю виробленої продукції, які вкрай необхідні підприємствам для здійснення контролю за ефективністю використання енергоресурс-

сів та порівнювання фактичних затрат з нормативними (з метою виявлення наявних недоліків і невикористаних резервів).

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити наступні висновки, що запорукою забезпечення належного рівня конкурентоспроможності продукції виноградарсько-виноробного підкомплексу України є зниження її собівартості. Однак в останні роки відбувається її зростання (до того ж - значно більшими темпами, ніж реалізаційних цін).

Найбільш вагомими напрямками зниження собівартості винограду і продуктів його переробки є:

- запровадження сучасних засобів і технологій, які забезпечують зменшення рівня ресурсоемності виробництва. При цьому доцільно використовувати висвітлений у статті досвід розвинених країн світу;
- збільшення частки стійких до морозів, хвороб та шкідників ампелографічних сортів винограду, особливо тих, що відрізняються належними рівнями урожайності і якості ягід та забезпечують одержання винопродукції з високими дегустаційними оцінками. Поряд з класичними все більш перспективними стають і сорти, одержані шляхом міжгібридного схрещування, на частку яких в Криму має припадати 25% всіх виноградних насаджень.
- здійснення в Україні достатньо жорсткої протизатратної політики господарювання; розробка та впровадження науково обґрунтованих норм витрат ресурсів на одиницю виробленої продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кайшев В. Г. Виноградарство и виноделие России. Состояние и перспективы развития / В. Г. Кайшев, Л. А. Оганесянц //Виноделие и виноградарство. —2008.—№2.—С.4-6

2. Концепція державної політики у сфері управління якістю продукції / Розпорядження Кабінету Міністрів України №2000-р від 31.03.04

3. Приймак І. І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 „Економіка та управління національним господарством“ / І. І. Приймак.—Львів, 2007.—20с.

4. Разуваев Н. И. Комплексная переработка вторичных продуктов виноделия / Н. И. Разуваев.—М.: Пищевая промышленность, 1975.—168с.